

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bibliotheca Rhetorum

In Quo Orationes Sacrae, & Panegyricae

Le Jay, Gabriel François

Ingolstadij, 1726

Fortuna hujus anni spes hostium fefellit, nostras superavit. Oratio V.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71028)

FORTUNA
 HUIUS ANNI
 SPES HOSTIUM FEFELLIT,
 NOSTRAS SUPERAVIT.
 ORATIO V.

Cæcitas esse dicam, an furoris, quòd hostes Gallici nominis non sterili tantum & infructuoso, sed etiam luctuoso penitus atque exitiali bello tandiu delectentur? Excellentissime Sedis Apostolicæ Nuncie Extraordinarie, Illustrissimi Ecclesiæ Principes, Præsides illustrissimi, amplissimi Senatores, Viri omnium Ordinum ornatissimi. Nam si tot abhinc annos, ex quo certatum est utrinque tam acriter, nondum vident, quàm frustra, quanto suo detrimento Galliam oppugnaverint; vix ac ne vix quidem possunt haberi non cæci. Sin repetitis eruditi jam diu cladibus fatalia movere bella etiamnum obstinant, quos furiosos, si non illi sunt, appellemus?

Agite enim, Auditores: vel dum una Gallia totam Europam sustineret armatam, quem fructum armorum suorum hostes habuere? Viderunt illi quidem avulsam sibi, nobis devinctam fuisse arctissimâ sanguinis communiione Gentem illam, quæ ab omni penè Regni utriusque exordio, æmulatione laudis cum Galliâ certaverat, quæ sola lætam nostrarum rerum seriem nonnunquam interpellâta

Aa

quam

quam ipsi adversantem & inimicam nihilominus suspexeramus semper; atque, ut facilis est ab admiratione gradus ad amorem, etiam amaveramus. Senserunt illos in nostras partes ire, quorum in fide atque animo conquiescere inprimis videbantur. Doluerunt, cessante commercio, perire sibi res suas, & exhaustam belli diuturnitate copiam molestissimæ egestati decessisse.

Quid dicam expugnatas urbes, victos deletosque exercitus, perpetuam domi forisque sollicitudinem? Hicine sunt belli fructus, quos Hostes ambiebant? Hæc merces, hoc præmium fuit, cuius gratiâ, Europæ quietem ac tranquillitatem tandiu perturbarent?

Sed quid ego retracto tam vetera, tam vobis nota, tam diligenter à nobis ipsis ex hoc loco non semel decantata? Hæreamus, Auditores, intra breves hujus Anni terminos: vel ex hac expeditione proximâ conjicere liceat, quàm temerè, quàm frustra pergant Galliam laceffere, quos rerum nostrarum gloria & felicitas incendunt.

Namque hic Annus, qui Hostibus tam sterilis & infortunatus, nobis tam ferax & fortunatus effluxit, quàm opportunum visum est ipsis rei bene gerendæ tempus! Nobis quàm parùm aptum ad promovenda nostra consilia videbatur!

Sic enim statuo, hanc fuisse omnino hujusce præsentis anni fortunam, ut spes Hostium & nostras utrinque fefellerit. Sperabant Hostes multa & magna; neque non erat, quòd ad lætiora aspirarent: spe & expectatione exciderunt suâ; Pars erit Orationis prima. Sperabamus pauca; neque revera erat, quòd plura polliceri nobis deberemus; spem omnem & expectationem nostram longè vicimus; Pars erit Orationis altera.

Hoc igitur Anno, vicissim elusi quodammodo sumus, Hostes & ipsi nos Galli: verùm eo discrimi-

ne,

ne, ut errorem illi suum jure dum lugent, nostrum ipsi nobis errorem merito gratulemur. Quæ duo cum desperem tam egregiè tractari à me dicendo posse, quàm res postulet; utinam & ipse feliciter errasse judicio vestro videri possim!

P A R S. I.

Senescit brevi ægro in corde nocendi cupiditas, nisi spe emolumenti aliquâ sustentetur. Hinc quoscumque Gallicæ genti ab omni penè ævo suscitavit hostes tacita quædam fortitudinis, gloriæ, felicitatis æmulatio; ij, sin minus certâ, saltem avidâ semper expectatione pleni ad oppugnandam Galliam accesserunt.

Verùm dicamus, quod res est, Auditores. Hunc Annum fortunatissimæ cujusque sortis artificem sibi spondebat Hostis; & seu meditata solito prudentius consilia, felicius etiam inchoata dicerentur; seu res ipsæ ac tempora ceptis responderent, finendas demum esse hoc anno veteres querelas, Gallorum exitio, palàm jactitabat.

At Anglos imprimis Batavosque incendebat ampla multarum palmarum seges, quas in Belgio præciperent. Cogitate enim verò, Auditores, quo apparatu, quibus viribus partem hanc Europæ longè desideratissimam impeterent. Erumpebat illuc Batavici exercitûs vis omnis ac robur: accelerabant ex varijs Germaniæ partibus coëmpta magnis impensis hominum viginti quinque millia; decem millia mittebant Angli: ac licèt duris admodum conditionibus istud præsidii genus impertirentur, qui Gallicum pariter & Hispanicum commercium Batavis interdicerent; tamen, quis crederet? Gens tam avida lucri damnus ejusmodi ferebat æquus; tanto scènore sperabat illud non ita multò post esse refarciendum!

Jam ne deesset ipsis Ducibus perficiendi viriliter operis incitamentum; qui Bataviciis copiis praeerat Marloborochus, tanquam res conjurati Fœderis superiore anno feliciter promovisset, gratulatoriam totius Britanniae nomine legationem acceperat; & Ducali insuper honore auctus, novam dignitatem novis triumphis decorandam esse sentiebat.

Hinc ille, cum Optimatum in concilio de incipiendo bello ageretur; & quâ primus fieret armorum impetus, deliberatum esset; nihil potius, quàm Bonnam, Namurcum, Antuerpiam, Ostendam & alias arces tam conspicui nominis expugnandas destinare. Sapienter enimverò, Auditores; nam occupata semel Bonna liberam nostris hostibus inferioris Rheni navigationem efficiebat: subactum Namurcum aperiebat aditum in Brabantiam? & qui Antuerpiam pariter & Ostendam expugnasset, totum, quàm latè patet, Belgium habebat in potestate.

Quare sic acclamatum est ab universo consessu consultissimo Imperatori; ut jam Provincias partirentur inter se, & referenda brevi spolia dividerent. Et quoniam querebatur Anglus bellum infructuosum; & impensarum, quas fecerat hactenus, dolebat nullam se accepisse mercedem; querelas ut compescerent, Ostendam ipsi cedebant omnes: liberaliter quidem, at prope nimis, ne quid pejus dicam; qui Leonis pellem pollicerentur, antequam Leonem ipsum expoliassent.

Interim dum in Belgio tam bellè cuncta procederent, deteriolem nihilo expectationem inimico Fœderi Germania suscitabat. Et quidem aliquas facturus moras ferebatur cum suis legionibus invictissimus Princeps Bavarus: cujus in fide sincerâ arctissimâque propinquitate non minùs, quàm in ejusdem virtute ac robore Gallia confidebat. Verum

rùm tam multis è partibus jam jam impetendus jactabatur, ut, vel si alter Hercules existeret, non certè contra duos, ne dum contra tres exercitus tueri se posse speraretur.

Nam quot & quantas in unam Bavariam copias, & quibus instructas Imperatoribus Hostes adornabant? An Stirumium dicam, qui cum decem lectissimis hominum millibus superiorem Palatinatùs in oram irrueret? An Schlickium loquar; qui castra metatus ad Passavium, duo & viginti millia in ipsum Bavariæ sinum introduceret? An Badensem Principem appellabo? Qualis vir, & quantus, Auditores! quàm vel hoc uno nomine metuendus; quòd in Europâ totâ nullus olim fit inventus hostis dignior, qui triumphanti Delphino opponeretur! An Badensem, inquam, appellabo; qui Franconiæ totius ac Sueviæ & opportuno Batavicarum cohortium subsidio fretus, factâ per Ehrembergum impressione, Bavariam occuparet? Sic revulso penitus, qui restabat unus, obice, pacatâ tranquillâque Germaniâ securiùs ac fortiùs communem in rem incumberebat.

Sed de Italiâ ipsâ quid sentiemus, Auditores? aut hostes ipsi potiùs quid sentiebant; qui permisisse illam Vindocinensis Ducis virtuti atque industriæ videbantur, intra tam breves paludum angustias arctati; nihil ut præter commodam salubremque fugam meditari ipsos credidisses? Venisset in mentem cuiquam suspicari, in hoc rerum flexu Italiam esse, quæ spes inimici Pæderis dulcissimas pasceret? Quanquam ne blandientem invidemus Hostibus optatissimæ sortis expectationem; quam si minùs ratam robur atque animus facerent, dolus certè multiplex & malignæ fraudis genus omne fecisse potuisset.

Nam quò pertinuit promissam nobis jam diu sollicitâsse tot artibus Lusitaniæ fidem? ambitiosas

obtulisse nuptias, quæ perstringerent oculos, & coronam, quam spe jam præsumerent, dotale munus polliceri? Quid illa Classis tanto ambitu sumptuque comparata in Tyrrheno mari præstolabatur, nisi novum Regem, quem, si modò eventus secundâisset, tui postmodum Italiæ ostentaret?

Jam & Venetias ipsas, quia medias partes sequebantur, neque se nobis potius quàm ipsis devoverant, putabant in commune sædus facillè inclinandas; postquam reliquos Italiæ populos suis rebus addixissent. Sic & infringi posse arbitrabantur, quam rursus legitimo Principi fidem tam sponte Neapolis obligâisset: quòd illam fortè non alienam penitus à novitate aliàs persenserant.

Sed quid hîc ego spes Hostium leves atque incertas operosius persequor, dum fortius multò, tantòque certius præsidium rimarentur, quantò periculosum minùs ac minùs metuendum nobis credebamus? Dum suis partibus eum conciliarent Principem, cujus in fide, benevolentia atque affinitate Gallia tantum ponebat. Dum eum nobis suscitarent hostem, qui se defensorem & acerrimum rerum nostrarum vindicem nuper exhibuerat?

Quanquam quid ago? quòd feror? quas me in ambages conjicio? Ignoscite, Auditores; hæc si relinquere intacta malim, quàm dicendo asperare. Utinam enim verò aut alienus hostis, aut verendus minùs, aut minùs amandus objiceretur! Sed præcludit vel querelis locum augusti carique capitis veneratio; neque eum insectari patitur quem eripi nobis, & à nostris abstrahi avellique partibus & dolemus, ut par est; & resipiscentem ultrò amantèrque reciperemus.

Nam quòd non promovebant Hostes spes suas.

Nam

hunc sibi Virum dum devincirent? Noverant nimirum quanti stetisset nuper fatale bellum, quod à nobis in his regionibus gestum erat: quàm multis sumptibus ac funeribus mancipata fuisset imperio Gallia hæc Italiae pars, quæ subjicienda denuo incumberet! Jam nec intactæ fore sperabantur illæ Imperii nostri Provinciæ; ubi spirantes adhuc vel senescentis Hæresis reliquæ opem patrociniûmque pollicerentur. Sic ubique amplam copiosamque nacti palmarum trophæorumque segetem jam exultabant Hostes; neque convitiis ipsis, quæ passim in libellis spargerent, quod erat minùs ferendum, abstinebant.

Superbè illi quidem, Auditores, jaclantiùs multò, quàm par erat; insolenter etiam, si vultis; verùm an tam temere illi, quàm ambitiosè; tam falsò, quàm imprudenter gloriabantur. Conjicite ex iis quæ diximus, & rem totam per vosmet ipsi aestimate.

Nunc verò, quò tandem erumpent spes tam lætæ, tam magnificæ? Quibus hunc Annum victoriis ac triumphis Hostes consignabunt? Revolvamus strictim atque obiter, & veloci percurramus oculo loca singula, quæ trophæi materiam suffutura dicebantur. Actum erat de te, Antuerpia! Conclamatum Namurci fatum: obtingebas Anglis Ostenda; pèrque tot revulsa claustra, tot perfractos aditus, infelix Belgium, pingnis Hosti famelico præda veniebas! Metus omnis absit, Auditores! parcitum est adhuc infortunatæ Provinciæ, neque vel unum de tot propugnaculis aut oppugnatum duriùs est, aut leviter etiam pertentatum.

Dicamus, quod verum est; Erant illi clamores Montium parturientium. Novum aliquod insolitumque portentigenus hoc anno spondebatur:

magna ubique populorum expectatio; timor etiam fortè non levis quorundam hominum, quos aut in-
cesserat aliqua nostræ fortis commiseratio; aut re-
rum in tanto tumultu perturbatio commovebat.
O invidendam inimici Fœderis conditionem; nisi
spes tam lætas ridiculus partus excepisset! Indul-
geamus aliquid justo Hostium dolori, Auditores;
ut ne commemoremus illa, quæ trophæorum in
parte, neque computanda ducebant ipsi; neque nos,
si carere illis contigisset, detrimentorum loco nu-
meranda censebamus.

Hic verò juvat paulò curiosius perscrutari,
quo tandem contigerit fato, ut Hostes Gallici no-
minis, qui tam feracem in Belgio rerum prospera-
rum paratam sibi messem prædicabant, spe tam
lætâ penitus exciderint? Cur nihil eorum videan-
tur aggressi, quæ facturos se palàm confidenter-
que minabantur?

An rem plenam periculo duxerunt esse, certa-
men inire cum Gallis, quos rumpi frangique ne-
scios tam sæpè didicissent? At superiores multò
copiarum multitudine poterant eos obruere nume-
ro, quos animi robore vincere desperarent. An
fortè conquerentur rem habendam sibi fuisse cum
juniore quidem, sed invicto Principe, cujus ne
aspectum quidem ferre superiore anno potuissent?
At invictus Burgundiæ Dux graves exosus moras,
quas illi detrectando pugnam nuper in Belgio
nexuerant, opportunam magis victoriæ segetem
in Germaniâ quæsierat. An quoddam senserint in Vil-
laregio, quam ipsi frustra laceffivimus in Badensi
Principe, meticulosam in declinando certamine
cautionem? At Villaregius non modò paratus sem-
per fuit, qui laceffentem hostem exciperet; sed
progressus obviam Trajectum usque, latentem in-
tra propugnacula & prodire in apertum recusantem
provocavit.

Sed

Sed quid dissimulem, Auditores? Sentio, quid convolantis ad occupandum Belgium sociati Fœderis impetus retardârit. Nimirum urgebant res Germanicæ, quæ gravissimam in Duce Bavaro moram experirentur. Hic statim amovendus obex, dum solus & sibi relictus uni tantus vir, nullum à nobis subsidium propter insuperabilem locorum intercapedinem ac difficultatem expectabat.

Meministis, Auditores, quàm varius, quàm multiplex, quàm formidabilis Hostium apparatus adversus Alciden unum concurrerit. Sociati Batavis Austriaci, Suevis Saxones, Palatini Franconibus, selectæ totius Imperii florentesque copiæ, quas peritissimi, uti jactabantur, & erant revera, Imperatores ducerent in aciem, quantum properandæ mox victoriæ fiduciam afferebant!

Verùm quàm disparem ab eâ, quam erant acturi personam, Hostes sustinent! Hic coacti Neoburgum cedere Victoris implorant fidem. Illic non expectandum rati qui vinceret, munitissimas arces & rerum omnium copiâ refertas deserunt. Hinc obsidione solvunt Rottembergam; inde Ratisbonam referant ac recludunt. Jam perit ipsis Tirolis, & provincia tota, reluctante nemine, Bavaro Principi subjicitur. Quid plura? Cæditur Stirumius; Badensis agitur in fugam; Schlickius medio in ludo occupatus circumveniri suum exercitum, & victoris arbitrio capi trucidarique permittit. Tot inter clades ac strages, quod demum aut victoriæ aut lucri genus Hostes reportant? Quibus in locis extat aliquod vestigium illius gloriæ, quam sibi vindicabant? Ubi tandem sua ipsos spes ac fiducia non fefellit?

Jam verò rursus si quis roget, quo factum sit casu, ut in Germaniâ deteriore opinione suâ fortu-

nam habuerint : non est tam in promptu dicere, quàm fortè videri possit. Nam si quis dicat, Hostes sibi promississe plura, quàm valerent perficere; sanè, vel ipsi diffiteri non potuimus, Auditores; quàm illi haberent multa ad suscitandas spes quasque lætissimas comparata. Sin rei bene gerendæ locum ipsis defuisse causabimur; objicietur nobis contumè ventum fuisse ad manus sæpissimè, & in omnibus penè Germaniæ regionibus acriter fuisse decretatum. Num Hostium prudentiam & fortitudinem requiras? Neque vel ipsi victores geminam hanc laudem victis inuidebunt. Non deerunt fortè qui querantur integrum non fuisse nostris Hostibus, mancipatam jamdiu vexillis Gallicis victoriam ullà ratione demereri: sed vetus hæc querela est, quæ vel ipsâ diuturnitate obsolevit. Quid ergo dicemus esse? Rerum tam insolentium causas unde eruemus? Controversiam hanc Politicis, hominibus plerùmque otiosis, dirimendam relinquamus; nos in Italiam pergamus: si fortè in iis saltem locis faventem expectationi suæ fortunam hostes habuerint.

Quamquam neque illic se mihi objicit quidquam, quod sibi possint admodum gratulari. Equidem video nullis parvitum fuisse artibus, spes ut promoverent suas. Fuit suus promissis, sumptibus, illecebris locus: dolis, fraudibus, insidiis, armis etiam certatum viriliter. At quo exitu; nisi ut, quo erant priùs, eodem in statu versarentur res inimici Fœderis, aut deteriores etiam fortem consequerentur?

Pluribus impensis atque opibus instructa, adornata Classis fuerat, quæ subsidium ingens veheret in Italiam: illa morata diu in mari Mediterraneo, eò demum unde solverat, repenitus infecta, reversa est. Solicitata magno ambitu, redempta ingenti pecuniæ vi, potentioribus fulgentis Coronæ ille-

illecebris devincta Lusitaniæ societas: at quid nocitura sit Lusitania, nobis si adverteretur, non videmus. Moliebantur Hostes Neapoli metuendam omnino rebus nostris & exitiosam conjurationem; relectæ fraudes metum ac sollicitudinem sustulerunt. Putabant eisi minimè iustâ de causâ inclinandam partes in suas pravo Lusitanorum exemplo Venetam Rempubicam: at illa juratâ mansit in fide, nec ipsam sui in nos studii pœnitere sensimus. Mittebatur in Pedemontium fortissimus totius Germaniæ Equitatus; hic interceptus à nostris, captus, cæsus & vix ad quingentos Equites redactus. Conflabatur nobis ab eo tempestas, quem minimè omnium voluissemus, & quem hodie dolemus hostem experiri; at ille qui timeri potuit occultus, jam apertus hostis desit metuendus videri. Denique erectum inane Regis simulacrum est, quod perstringeret oculos, & populorum obsequia devinciret; sed quis præter unos Batavos studiosos semper iniquæ dominationis fautores inventus est, qui non dico jurandam novæ Majestati fidem, sed vel Regium deferendum esse cultum arbitraretur.

Quæ spes ergo jam restare possit nostris hostibus, postquam ab omni parte elusam doluerunt, quam habuerant expectationem? Nam si in eâ rerum ac temporum opportunitate, quâ majorem nusquam aliàs nacti sunt; quæ nobis ipsis tanta visa est, ut sollicitudinem aliquam parere potuerit: In hac, inquam, opportunitate si processere tam parùm, si pejorem omnibus in locis fortem experti sunt, jam mutatis omnino rebus ac temporibus, quid futurum deinceps existimandum est, nisi funestum belli amorem, aut iniqua potiùs odia, quibus armorum furor incenditur, quamprimum deposuerint? Sed me vocat pars Orationis altera. Demonstravimus Fortunam hujus anni fuisse, ut spes Hostium

stium

stium sefellerit : nunc quàm bellè nostras viceris eadem, videamus,

II. PARS.

Parùm consultus ego fortasse, aut certè Gentis nostræ non satis æquus æstimator haberi possim, Auditores, qui Gallis omni fide, omni expectatione majora præstare solitis, ipsam sperandi hoc anno multa ac præclara facultatem eripuerim. Tamen hic animus, hic ardor cum ipsâ gente Gallicâ quodammodo natus, quem aspirantem semper ad ea, quæ magna sunt, nulli retinent obices, nullæ difficultates remorantur, non est imprudens aut temerarius, neque illa vindicat tanquam sua, quæ conditionem, ut possint comparari, non habent.

Atqui is erat nostrarum rerum hoc anno status, ut si ad propulsandos hostiles impetus fiducia certa non deesset, nihil ultrà penè expectandum, aut speranda nobis esse pauca fateremur. Neque verò visus hic esse sermo meticulosorum hominum, qui suis rationibus omnia metiri solent, parçique suorum laudatores, quidquid ab hoste profectum sit magnificè prædicant & extollunt. Ita loquebantur fere omnes, qui acutiùs in rebus vident, neque vel ipsi, quibus aut ambitio ad expetendum quod arduum est, aut animus ad exequendum viriliter quæ voluerint, nunquam defuit, aliter sentiebant.

Agite enim verò : Belgium inspiciamus primum, & quem nobis polliceretur armorum exitum, operosiùs perscrutemur. Meministis, Auditores, quod alterâ Orationis parte exposuimus, collocatas in Belgio fuisse spes inimici Fæderis lætissimas. Convolârant illuc tanquam certam ad prædam Britannæ totius atque Bataviæ vires, & pars Germanici roboris non ultima; eamque conflaverant copiarum multitudinem, quæ nostrarum numerum triginta hominum millibus superabat.

In

In iis rerum difficultatibus, quibus mederi non erat integrum, quia varias in partes bellorum necessitate distrahebamur: rogo vos, Auditores; erātne consentaneum id sibi polliceri, nihil in toto Belgio, quod nostrum, aut Sociorum esset, non intactum fore? Huccine licebat spes promovere nostras; ut longè inferior militum numerus superiori nunquam cederet? Quis persuasisset sibi futuram hanc semper castrorum nostrorum opportunitatem, ut oppugnari ab hoste sine detrimento non possent? præripiendas à nobis ubique stationes illas, quæ paucitati faverent, nocerent multitudini? ita dispensandam quocumque, ubi res postularet, totius vim exercitûs; ut, si pugnandi cum hostibus occasio se offerret, id impunè & citra periculum possemus pertentare. An sperandi locus erat, quamcumque in partem adversarii moverent arma, cuicumque urbi minitarentur, præstò nos adfore, qui clauderemus aditum, viamque obsidionis omnem intercideremus? Sic itum iri obviam Hostium molitionibus, sic prævertendas insidias, medendum incommodis, difficultatibus esse occurrendum; quasi ipsorum interesse consiliis, adesse consultationibus, in ipsâ mente, quid sentirent aut meditarentur, oculis usurpare licuisset: Denique fuisset aliquis inter nos tam plenus opinione Gallici nominis, tam confusus militum robori, solertiæ Ducum tam securus; qui id genus operis tam varium, tam difficile, tam periculosum, non identidem, sed in dies penè singulos, non per exiguum aut breve tempus, sed per totam æstatem tractari à nobis posse credidisset?

Hoc ipsum tamen, quod fidem Hostium vincere, quod nostram ipsorum expectationem superare videbatur, in Belgio fecimus, Auditores; non tam militum vi ac robore, quàm singulari sapientissimi Regis providentiâ; qui, sicut Sol in centro
mundi

mundi positus, ut quibusdam placet, diffundit partes in omnes lucis tuæ radios, & circumfusa latè corpora collustrat; ita mediis Regni sui de penetrabilibus sic dispensat in Legatos suos atque vicarios sagacitatis suæ lumina, ut eosdem altissimæ mentis participes efficiat.

Quos inter cui potius quàm Villaregio gratulabimur, cujus in exequendis, præveniendisque nonnunquam mandatis regiis provida sedulitas, tam insignem hoc anno Gallicis rebus gloriam, tam expectatam utilitatem attulit? Felix unus omnium maxime, cui vel à teneris contemplari propius augustæ mentis sublimitatem, pervidere regalis animi sensus altissimos, & tam perfectam ex omni parte imaginem, quantum fas erat, licuit exprimere! Felicior, qui parentem nactus in moderatore tanti Principis, ex eodem traxit solo illa virtutum semina, quæ tam felices in ramos propagata, amandum suis, metuendum Hostibus, verendum universo orbi Ludovicum exhibent! Felicissimus, quem magna in dolens, miracum regiis moribus convenientia, plenum tenerrimo studio obsequium, spectatus domi forisque suavissimus virtutum concentus, æquissimo rerum æstimatori Ludovico, dulcem Aulicum, Ministrum fidelem, carum inter paucos atque amicum reddiderunt!

Quamquam hancine Gallis unam in Belgio gloriam tribuemus, ut conjuratis tot Hostibus soli viriliter resisterint? Scilicet nullo ponendum in loco videbitur, quòd spectantibus ipsis ac cessantibus erepta Tongrorum civitas? quòd cæsi, fugati, captique non semel ipsorum manipuli? quòd impetii frustra, & ad pugnam impunè provocati ad Trajectum? quòd acie fusi ad Ecrinium & ingenti affecti clade, dum collectis magno apparatu copiis, Antuerpiam ipsi properarent; & partem Belgii longè maximam quasi jam suam sibi gratularentur?

Quo

Quo loco laudetur imprimis *Bufflerus*, cujus incredibili celeritate ac diligentia sic occupatus Hostis fuit ex improvise, ut imparatus lacefferetur: cujus virtuti ac robore ita suffectum est, quod deerat multitudini, ut instructo magno copiarum numero *Obdamum* ipse cum paucis funderet ac superaret. Neque hinc etiam ad singularem *Villaregii* prudentiam commendatio levis accedet; qui cum certo comperisset procedere pleno gradu hostilem exercitum, tam opportunè Regis iudicio, tam feliciter ex ejusdem sententiâ submisit copias, quæ properantem hostem interciperent; ut de *Villaregio* prædicaret *Ludovicus*; illum non tam suâ, quàm Regis ipsius mente actum, grande hoc providentiæ specimen edidisse.

Persequamur ulterius, Auditores; & videamus porro, num *Germania* lætorem hoc anno magnarum rerum expectationem nobis faceret. Quidquid ultra *Rhenum* cernitur, totum hoc hostis habebat in potestate. Scilicet cupidissimum procurandæ universo orbi longæ tranquillæque pacis studium ita generosam beneficamque *Ludovici Magni* indolem devinerat; ut munitissimas arces, fortissima propugnacula, præstantissimas urbes, perennia tot victoriarum suarum *Germanicis* in regionibus monumenta ultrò volensque, suis vel dolentibus, quorum plurimi intererat tanta pretio redempta pax, hosti etiam non petenti condonasset. Erat in armis *Germania* tota, quæ *Rheni* ripas clauderet, parata tanquam pro aris ac focis dimicare. Adde tot munimenta, tot aggeres; tot castella, quibus continuo veluti ac perenni vallo defensus *Rhenus*, vix liberam trajiciendi fluminis moram relinqueret. Tamen nihil querimus, Auditores; ubi quantò fuit difficultas major, tantò conspicuum magis victoriæ decus exurgit. Quid enim tam egregium, tam admirabile, tam novum, tam præter nostram ipsorum

rum

rum expectationem, quàm quod in Germaniâ fecimus?

Nondum hyems sævire desit; jam trajecit Rhenum Villartius, & castellis quinquaginta, quæ trajectum defenderent, expugnatis, fuis Germanorum duodecim Legionibus, fortissimam Kellæ arcem, Germaniæ claustrum, per quod unus pateret aditus, aut nullus, obsidet. Diditur rumor inexpectatus atque insolens per Offenburgum, Gengebaccum & Zelam: decedunt Hostes his tribus oppidis cum tantâ festinatione, ut neque tormenta bellica, quibus referta erant plurima, neque copiosissimos com-
meatus exportent.

Interim percrebescere tam improvise facinoris fama, & Fœderatorum animos rei novitate percellere. Concurritur, adsunt in procinctu collecti ex Bataviâ variisque Germaniæ provinciis formidabiles exercitus, qui Kellæ obsidionem solvi jubeant, aut extremam pernicem intentent. Quo tandem exitu, Auditores? ut duodecimo post die, ex quo cœperat obsideri civitas, eandem pluviosâ admodum & incommodâ tempestate expugnari cernebant: & qui cogere nos minimè potuissent ad solvendam obsidionem, ipsi solutam à suis ad Traërbacum, nobis cogentibus, post alterum expugnationis mensem fuisse testarentur.

Sed quid ego in ipso rerum à nobis in Germanico solo gestarum limine diutiùs immoror? Optulandum erat generosissimo Principi, quem non magis propinquitatis ratio, quàm causæ æquitas Gallicis partibus addixerat. Ac licèt, quocumque se ferret torrentis instar Dux Bavarorum, fidelem comitem secum traheret Victoriâ; tamen unus in omnes non poterat usque resistere, nisi promptam à nobis opem experiretur. Id genus officii, Auditores, æquitas, fides, affinitas, amor, gratissimus animus exigebant. Quanta apud generosam Gal-
lorum

lorum indolem exerendæ virtutis incitamenta !
Nihil erat, Regum beneficentissime, quod Legio-
nes Gallicas Bavaricis castris adjungi tantopere pro-
perares: hoc ipsum milites nostri cupidissime am-
biebant; qui nihil magis quàm ingrati pectoris su-
spicionem verebantur.

Atenim sese offerunt inviæ rupes & inaccessi-
scopuli? Superabuntur. Impediti atque inextrica-
biles anfractus viam claudunt? Perfringentur. Lo-
corum angustia vix patiuntur peditem, Equitatum
non admittunt? Laxabuntur. Adest in insidiis mi-
les armatus, qui lapidibus solis instructus arcere ob-
vios possit? Fugabitur. Visa res illa gravissimis
viris expertissimisque Ducibus difficilioris operæ,
quàm ut tentari posset? Nihil est tam arduum,
tam difficile, tam intentatum, quod officii ra-
tio, vincendi studium, Ludovici iussa non per-
suadeant.

Dum loquor, ecce jam villartius recenti elatus
victoriâ, quam de Badensi Principe non ita pridem
ad Fridelingam retulerat; Badensem dico, qui nus-
quam victus aliàs, eo primùm die didicerat vinci se
posse, & virentem ad hoc usque tempus augustæ
frontis lauream non sine lacrymis senserat uno mo-
mento marcessere. Ecce, inquam, Villartius operi
se accingit; quale opus, Deus immortalis, & quàm
periculosæ plenum alicæ!

Ne mihi Vetustas invidiosa jactet Annibalem,
quem perforasse Alpes & aceto rupisse montem fe-
runt. Ne vel Magnum Alexandrum ostendet, quo ju-
bente præcelsæ rupis fastigium Macedones capeffi-
vère. Majus aliquid audent miles Gallicus, qui præ-
sente numeroso exercitu, quem perfringendum obi-
cem illi non habebant, aspera sylvis ac cauitibus, vix-
que habitata feris loca penetrare non dubitat. Stu-
pent Hostes ipsi, neque suis credunt oculis, dum rem
peractam intuentur, quam fieri posse non putave-
rant.

Bb

Ne-

Neque te verò hic filebimus tanti operis hortatorem ac socium, Blenvillæ, diligentissime virtutis illius æmulator, quam non ita pridem suspeximus in geminis Fratribus Colbertis; quos pro patriâ viriliter decertantes gravius hodiè que doleremus oppetiisse, nisi tu fortissimo cum Fratre exhiberes eosdem; & paterni, quo deflagrabant ambo, in Regem, in Galliam studii hæres non degener existeres.

Nolite deinceps mirari, Auditores, si tam operosam, tantique discriminis victoriam adeptus ad novos lætioresque triumphos Gallus assurgat. Hinc strato super Danubium ponte molientes aditum in Bavariam Germanos aggressus partim mactat ipso in loco, partim captivos facit, partim fugientes insecutus in Danubium præcipitat. Felix ex omni parte victoria, nisi Heronium unâ cum Legatio victorem, virum, si vixisset, quibuscumque militiæ gradibus evehendum, desideraret!

Inde nactus in Principe Bavaro gloriosissimi facti auctorem ac Ducem noster exercitus, collectas Stirumio Imperatore Germaniæ vires oppugnat, vincit, profligat; & cæsis quinque hominum millibus, totidem captis, eundem impedimentis & castris exiit. Fuit hæc enim fortissimi Principis singularis modestia atque humanitas; ut scriptis ad Christianissimum Regem literis, victoriæ decus, cuius ipse pars tanta cum suis Bavaris extitisset, re-funderet in Gallos: addito ad Gentis totius commendationem non vero minus quam magnifico elogio; *nihil esse, quod militi tam strenuo, tam docili non cedat.* Potuisset enim verò his instructus copiis Dux Bavarus illustriorem sibi de Badensi Principe victoriam gratulari; nisi ille declinandum putasset periculum, & se se sub Augustæ incenia prudenter recepisset.

At

At ecce, dum præceptam animo nobilissimi triumphæ expectationem Badensis Princeps fugiens eludit, cadit Brisacum interim, Urbs illa tot propugnaculis munita, tot defensa aggeribus, tantoque diligentius adversus impetum vimque armorum nostrâ ipsorum industriâ comparata; quanto minùs eandem paulò post studio Pacis Hostibus permittendam prævidebamus. Cadit, inquam, Brisacum; & duodecimo post obsidionem die junioris Principis imperium agnoscit. Nihil est quòd hostis ad elevandam minuendamque tam repentinæ victoriæ magnificentiam severius in eum animadvertat, qui Urbem dedit; quasi maturius dedidisset. Fidelis ac strenui Gubernatoris omnes partes implevit Arcochius, hoc culpandus uno, quòd rem cum Burgundionum Duce habuerit. Quanquam ignoscendum hosti, Auditores: non senserat ille versari juniorem Principem in eo solo, quod paternis laureis esset confutum; in quo debuisset Victoria, quæ Parentem in Filio agnosceret, eidem triumphalem lauream quantocyùs deproperare.

Pavescite Hostes Gallici nominis; & primum hoc recentis militiæ monumentum, quot & quantæ deinceps victoriæ consecutura sint, præcipite. Non expectat in Gallicis Heroibus annorum numerum, sed vel in ætatis flore virtus se prodit; viris etiam longiore rerum usu & in bellicis laboribus jamdudum exercitatis invidiam factura. Prælusit hactenus Dux Burgundionum, & non minùs vobis quàm suis, quid præcoci ingenii felix maturitas, quid sagacioris industriæ solertia, quid gravioribus in periculis invicta mentis constantia valeret, ostentavit. Prævertite nobiliores triumphos, tam certò vestram in pernicem, quàm in nostram gloriam erupturos.

At enim, Auditores, Italia tam infructuosa nostris, Hostibus, contra spem ac votum tam sterilis.

Bb 2

nihil-

nihilne vicissim nobis offeret præter nostram expectationem partum gestumque feliciter ?

Nimirum sic oportuit nos esse comparatos adversus fallaciam omnem ac dolum; nihil ut machinari liceret Hostibus, quod statim non videretur à nobis, aut etiam præverteretur ? Nullas illi struere insidias debuerunt, quas longè antè non prospiceremus ? Non potuerunt pertentare nostrorum sociorum fidem, nisi compertum id certò penitusque exploratum ad nos perveniret ? Denique non erat ipsis integrum sanctissimas amicitiae leges & arctissima propinquitatis vincula labefactare, quin extemporalis arcendi periculi facultas nobis suppeteret ?

Non est, mihi credite, tam impervia fraudibus ac proditiõibus humana prudentia, ut occupari ex improvise aliquando non possit: neque hanc laudem Gallica gens ambivit unquam, ut adversus malas artes felicius cæteris instructa videretur. Imò cum ingenuam, & sicut ipsum Franci nomen sonat, sinceram imprimis indolem nacta est; tum reliquos spectare ex animo suo solet, neque tam commodè, si quid dolosum aut infidum fabricetur, potest suspicari.

Tamen quid fuit in Italiã gestum tam subdole, tam fraudulenter comparatum; fabricatum tam perfidiosè, quod pervidere statim, retexere penitus, feliciter intervertere non contigerit ? Hæc rursus tua laus, Regum maxime, hic fructus sagacissimæ illius providentiæ; quã in tantã tot negotiorum mole, cui ferendæ unus sufficis, ita moderaris singula; quasi nihil, præter id ipsum quod instat, providendum incumberet. Tu perniciose per Italiam Hostium consilia dum retegis, dum clandestinos conjunctionum tumultus indagas, dum paratas insidias odoraris; alios in obligatã semel fide retines; nutantes alios & defectionem meditantes

con-

confirmas; alios convolantes ad arma, & impensa toties benevolentia male memores opportuno victriculum legionum robore coerces ac reprimis.

Quanquam fecisset jampridem actiuosa Ducis Vindocinensis diligentia, quem tam felici Gallia fato rebus Italicis Imperatorem praefecisti, ne quid turbaram ac tumultus in Italia superesset; nisi supremum Hostibus exitium meditantem retinuisses. Nisi religio, pietas, summi Pontificis reverentia, qui tractus illos terrarum habet in patrocinio ac clientela; nisi ipsa tuae indolis humanitas, qua servare amas, quos posses perdere, prohibuissent; ne laxatis aquarum repagulis, arctatas brevia inter spatia tristes Germanorum reliquias totasque adeo finitimas late regiones Vindocinus inundaret.

Haecenus multa diximus, Auditores; & plura certe, quam aut me dicturum hoc anno considerem, aut vos audituros esse speraretis. Tamen sentio expectare vos adhuc aliquid, & conversi omnium in me oculi videntur exoptulare, quod nihil de recenti cumulatque ad Spiram victoriam, nihil de Landavi expugnatione praedicaverim. Praedicemus enimvero; nam cur illaudatum sineremus novum hunc laetissimae sortis cumulum, cui universus populus tam sinceram gestientis animi significatione Theatrales inter Ludos applausit? Dic nobis ipse, namque aderas testis communis gaudii, Delphine invictissime; cum perlatum ad te tribus abhinc diebus felicissimum nuncium congregatae multitudini nunciasses. An dulcissimi symphonicorum omnium concentus, quibus orchestra personabat, tam suaviter mulcebant aures; quam ille qui Ludovico Magno Parenti amantissimo, qui tibi ipsi ab universo Theatro plausus datus est?

Cur, inquam, & ipsi non gratulemur Regi Maximo supremum hoc Gallicae virtutis monumentum, quod toti anno veluti coronidem imposuit?

An quia receptum à nobis Landavum hoc anno, idem superiore fuerat ab Hostibus occupatum? At quàm dispar nostra & Hostium conditio fuit, Auditores! Illi cum millibus hominum quinquaginta ad oppugnandam urbem accesserant: nos viginti ad summum millia habebamus. Erant tantùm, illis obsidentibus, militum bis mille, qui Landavum defenderent: nobis qui resisterent, sex millia numerabantur. Nihil hoc anno civitati deerat rerum omnium quibus se viriliter constantèrque tueretur: eadem superiore si adfuissent præsidia, hostilem impetum elusisset. Steterunt illi tribus mensibus in extorquendâ deditioe: nos uno mense rem confecimus. Gallis, cùm obsiderentur, spes affulgebat nulla adfuturi subsidii: Hostes noverant esse in propinquo, qui sibi liberandis accederent. Nobis pugnandum fuit vel imparibus viribus, & sternendus ad internecionem validissimus exercitus, ut urbe potiremur: illi per cuniculos & longas viarum ambages in urbem irreperunt. Denique captum ab hostibus cùm Landavum est, quis operis tanti Dux fuit? Badensis Princeps scilicet, & Badenii Principe major ipse Romanorum Rex. Quando receptum est, aderat unus tantùm ex nostris Imperatoribus, Auditores; qui solertiâ atque animo duobus illis Heroibus si non inferior, in contentionem certè vel nominis, vel dignitatis venire non præsumat. Quanquam, plaude tibi, Talarde; Nomen illud, quod geris, conspicuum jam pridem atque inclytum ex sese, geminum victoriae genus, quod uno eodèmq; die retulisti, sic illustravit; ut illud Regiis etiam capitibus feceris invidendum.

Sic fideles ubique ac strenuos consiliorum administratos, Regum maxime, ubique vincis ac triumphas. Felix tu quidem, qui, quot habes Legatos, tot victores tibi gratulari possis: sed felici-

ces illi multò magis, quibus ad vincendum, fortunam constanter obsequentem & manentem usque commodas!

Atque hîc mihi spectatam hoc præfertim anno Gallici Exercitûs virtutem & gloriam intuenti optare contigit, Auditores: eundem à nobis observari morem, quem olim viguisse apud Romanos scimus: ut rebus bello præclare feliciterque gestis, vestî Quadrigis Imperatores medias per urbes inferrent se se; & parta victoriarum suarum monumenta populis ostentarent. Quàm lætus hodie nobis, quàm gloriosus pompæ triumphalis apparatus obiceretur!

Tu superbum agmen ageres, Villarti; qui cæteris ad victoriam quasi signum visus es sustulisse. Tu perfractis Germaniæ claustris conspicuus, expugnatâ Kellâ nobilis, victo fugatòque Stirumio spectatissimus, tot Hostium spoliis circumseptus incederes.

Tu, Villaregi, defenso tam prudenter per totam æstatem Belgio, quod unam conjuratæ multitudinis vis ac robur impetere videbatur; sed prisco cunctatori Fabio simillimus, non minorem de repressis illic Hostibus, quam de lacestis ad Trajectum, de expugnatîs ad Tongros gloriam exhiberes.

Adescent tibi laborum socii victoriarumque comites; hinc Buslerus, partâ de malè memori Batavo ad Ecrinium victoriâ tam insignis. Inde Bedemarum tuæ sagacitatis ac providentiæ tam sedulus æmulator.

Tu quoque tot Victoribus novum decus adde- res, Curteburne; cujus in prædicandâ impensius cum prudentiâ, tum fortitudinè amare se Ludovicus ipse visus est: quod suo vallo pulsîs Hostibus, & capto per vim Neustadio, quod se illi concluderant, Gallis Landavum obsidentibus securitatem præstitisses.

Quid reliquos commemorem, Ussonium, Blen-
villæum, Grancæum, Legalium, & te Precontalle, te
Lavardine, nisi vos rapuisset mors immatura: cum
certum omen victoriæ, nescias vinci copias addu-
ceretis.

Neque tu prætermittendus à me, Calvotè; qui
rapto ab Hostibus vexillo gloriosus cum revererè-
re, hostis imprudenter creditus à tuis, ibi triste
funus invenisti, ubi triumphum consequi me-
ruisses.

Tibi verò, Talarde, quem recentior vernar-
tiórque laurea monstraret statim omnibus, ut ap-
plauderent populi! ut te portis bipatentibus ultrò
exciperent!

Neque tu comitari triumphos nostros, & tam
festivæ lucis splendorem augere præsentia tuâ de-
dignareris, invictissime Princeps Bavare. Tu par-
tæ nobis hoc anno gloriæ pars tanta, expugnatæ
tot Urbibus, Hostibus toties victis cæsisque clarus,
devictæ, subactæ, supplicis Germaniæ reliquias post
curram traheres, eandem olim melioribus auspi-
cis erecturus.

An non infelicitè victricem pompam clauderent
subnixi Rostris Navalibus, metuenda toto mari
Nomina, Cotlogonius, San-Polius, Luzernæus, qui
captis, depressis, incensis tot Hostium navibus,
suam hoc anno solertiam ac virtutem commen-
dârunt.

Hanc verò tam solennis triumphî magnificen-
tiam non ego in Capitolium, ut olim, sed in Ædes
Versalias deducerem; ubi jam redditus Regius
Princeps Dux Burgundionum militiæ suæ primitias,
& læta victoriæ monumenta Ludovici Magni in sinu
deposuit. Quàm suavis regalem animum sensus
pertentavit, Rex maxime; dum in juniore Nepote
Brisaci expugnatorem agnosceres! dum ille tibi
suas palmas referret acceptas! dum novam hanc
reccn-

recentémque gloriam documentis tuis atque exemplis debere se fateretur.

At cum medius tot inter Imperatores legatos tuos, tot victores triumphatorésque versarêre; cum circumseptus aggestis spoliatorum cumulis, quos singuli, Augustissimi tui Nepotis ad exemplum, Regia sagacitati, providentiæ, felicitati partes gratularentur, hunc annum inter fortunatissima Regni tui tempora numerares; utinam arcanos pectoris tui recessus liceret intueri!

Tamen novimus satis quid sentias, quò feraris, quos tibi spiritus moderatio animi tui, Religio, Pietas inspirent. In tantâ, tam justâ lætandi triumphandique causâ, hoc studes unum scilicet, Ludovice, ut, quam gratulantur tibi omnes felicissimam rerum ex voto fluentium seriem, hanc tu Deo Optimo Maximo jubeas unicè gratulari.

Perennes enim verò tibi gratias, Deus immortalis, qui tam singulari tuam in Gallicum Imperium providentiam testimonio consignasti! Tu contulisti nobis hoc anno plura, quàm sperare, vel petere licuisset. Tuere beneficium tuum, ô Deus! &, quam potes, adde perpetuitatem. Nolentes, læcessiti, repugnantes dum præliamur; numquid precari non licet à præpotente Exercituum Deo, *Dissipantes, quæ bella volunt.* Hoc tamen, vel non iniquum, postulare Ludovicus vetat; à quo vel in votis dissentire religioni ducimus. Habet nimirum ingens ipsius animus majus aliquid quod sequatur, quàm Victoris Triumphatorisque nomen; & in constantissimâ, quâ fruitur, florentissimi Regni perennitate, nihil jam ambit; nisi ut Pacator Orbis, Pacisque Fundator ac quietis, felicitatem publicam ac beatam tranquillitatem procuret.

Ergo tu Pacis auctor atque arbiter, Deus, quam frustra quæramus armis, hanc tu ferventibus religiosissimi Principis piique populi votis Pa-

cem indulge. Injice omnibus ac singulis Europæ Principibus salubres Pacis cogitationes : desistant tandem aliquando à bellis fatalibus, & communi nobiscum studio ad parandam toti orbi tranquillitatem incumbant.

Oratio habita Anno D. M. DCC. III.

IN NATALIBUS
SERENISSIMI DUCIS
BRITANNIÆ.

ORATIO EXTEMPORALIS.

ORATIO VI.

Quam felici gentis nostræ fato fieri dicam, Cardinalis Eminentissime, Excellentissimi Sedis Apostolicæ Nuncii, * Illustrissimi Ecclesiæ Principes, Præsides Illustrissimi, Clarissimi Senatores, Viri omnium Ordinum ornatissimi : Ut dum Europa penè tota funestis bellorum agitur æstibus, & grave sibi exitium timet ; Gallia perturbatos inter tumultus miram expeditamque securitatem præ se ferat, & dulcissimis pacis ac tranquillitatis fructibus perfruatur ? Nam quis diebus ab hinc patris, ex quo felicibus auspiciis ortus est Augustus Britanniae Dux, quis in omnibus ac singulis hujus

Impe-

* Aderant Em. Cardinalis d' Estrées, & uterque Sedis Apostolicæ Nuncius.